

ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ KARŞISINDA ANAYASACILARIN SUSKUNLUĞU ÜZERİNE BİR DENEME

Kemal Gözler*

Hükûmet sistemimizi baştan sona değiştiren, Anayasamızın toplam 69 maddesini etkileyen çok önemli bir Anayasa Değişikliği Teklifi referanduma sunuldu. 16 Nisan’da oylanacak.

Herkes konuşuyor. Tek konuşmayanlar anayasa hukukçuları!

“Topçular” ve “popçular” konuşuyor; anayasacılar susuyor!

Herkesin konuştuğu bir konuda asıl konuşması gerekenler neden susuyor?

Bir zamanlar, televizyonlara haber spikerleri kadar çok çıkan meslektaşlarımız vardı. Şimdi neredeler?

Bir zamanlar vesayete karşı savaş açan, demokrasi, insan hakları gibi kavramları dilinden düşürmeyen meslektaşlarımız vardı. Şimdi neredeler?

Bir zamanlar 18 yabancı ülkenin katılımıyla, 40’ı yurtdışından gelen toplam 132 uzmanın tebliğ sunduğu 4 gün süren ve 500’den fazla dinleyicinin katıldığı muazzam bir “Uluslararası Anayasa Kongresi” düzenleyen¹ bir “Anayasa Hukukçuları Derneği” vardı. Şimdi nerde²?

Anayasa hukukçuları neden susuyor?

Anayasa hukukçuları susuyor; çünkü korkuyorlar.

İyi, güzel de anayasa hukukçuları neden korkuyor?

* Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi emekli öğretim üyesi.
<http://www.anayasa.gen.tr/gozler.htm>.

1. Bilgiler Derneğin kendi sitesinden alınmıştır. Bkz.:
http://www.anayasa.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=13&Itemid=119
2. Bu arada belirtelim ki, Türkiye’de anayasa hukukçularının kurduğu diğer dernek olan “Anayasa Hukuku Araştırmaları Derneği (Anayasa-Der)”, söz konusu Anayasa Değişikliği Teklifi karşısında sessiz kalmamış, bu Teklif hakkında 26 sayfa uzunluğunda “Teknik-Bilimsel Bir Rapor” hazırlamış ve Raporu kendi sitesinde 13 Ocak 2017 tarihinde yayınlamıştır. Bkz.:
<http://anayasader.org/turkiye-cumhuriyeti-anayasasinda-degisiklik-yapilmasina-dair-kanun-teklifi/>.

Bu korku sebepsiz bir korku mu? Bu korku bir vehim mi? Hayır değil. Bu gerçekçi bir korku. Anayasacılar korkuyor; çünkü işsiz kalmaktan korkuyorlar; haklarında disiplin soruşturması açılmasından korkuyorlar; gözaltına alınmak veya tutuklanmaktan korkuyorlar.

Daha iki hafta önce 7 Şubat 2017 tarihli Resmî Gazetede yayınlanan 686 sayılı Olağanüstü Hal KHK'siyle dört anayasacı (Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu, Doç. Dr. Murat Sevinç, Yard. Doç. Dr İlker Gökhan Şen ve Dr. Dinçer Demirkent) kamu görevinden çıkarılmadı mı?

İbrahim Kaboğlu, ülkemizin en büyük hukuk fakültelerinden biri olan Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanlığını yapan 67 yaşında kıdemli bir anayasa hukuku profesörüyüdü. Kaboğlu, yurt dışında da tanınan ender Türk anayasa hukukçularından biridir. Kendisi geçmişte –Adalet ve Kalkınma Partisi döneminde– Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Kurulu Başkanlığı görevinde de bulunmuştu. Profesör Kaboğlu, 686 sayılı Olağanüstü Hal KHK'siyle “*terör örgütlerine... üyeliği, mensubiyeti ve iltisakı*”³ olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarıldı ve pasaportuna el konuldu. Profesör Kaboğlu'nun başına bu geldikten sonra Türkiye'de hangi anayasa hukukçusu kendini güvende hissedebilir?

En kıdemli anayasa hukukçularından birinin işten atıldığı bir ülkede, kadro bekleyen yardımcı doçent veya doçent nasıl konuşsun? Küçük çocukları olan 30'lu yaşlarında bir yardımcı doçent nasıl olup da işsiz kalmayı göze alsın? Evinin taksitini ödemeye çalışan 40'lı yaşlarında bir doçent nasıl olup da konuşma cesaretini bulsun?

Bir kısım akademisyenler de düzmece disiplin soruşturmalarıyla korkutuluyor. Hakkında disiplin soruşturması açılan akademisyen, artık enerjisini savunma hazırlamaya harcıyor. Yaşadığı moral bozukluğu ve zihin dağınıklığı ise işin ekstrası. İdare bu soruşturmalarda sadece hukuk değil, aynı zamanda insaf ve vicdan sınırlarını da zorluyor. Onlarca ve belki de yüzlerce örnekten tek bir örnek: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden bir meslektaşımız hakkında beş ayda beş adet disiplin soruşturması açılmıştır⁴. Bu tür disiplin soruşturmalarının, hakkında disiplin soruşturması açılan akademisyenleri ne kadar korkuttu-

3. Yukarıda ismi sayılan meslektaşlarımızın ihraç edildiği 686 sayılı KHK'nin 1'nci maddesinde aynen “*terör örgütlerine... üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır*” denmekte ve Ekli (1) sayılı listede bu dört meslektaşımızın ismi sayılmaktadır (*Resmî Gazete*, 7 Şubat 2017, Sayı 29972 mükerrer, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/02/20170207M1-1.htm>).

4. Bkz.: Örnek İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıkulu'nun TBMM'de verdiği 1 Aralık 2016 tarih ve 7/9654 esas numaralı soru önergesinden alınmıştır. Bkz. <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/7/7-9654s.pdf>.

ğu bilinemez; ama aynı üniversitede görev yapan diğer akademisyenleri derin bir sessizlik içine düşürdüğü kesindir.

Dahası insanlar sadece işini kaybetmekten veya haklarında disiplin soruşturması açılmasından değil, gözaltına alınmaktan, telefonlarının dinlenmesinden, evlerinin aranmasından, tutuklanmaktan da korkuyorlar. Bu korku da bir vehim değil; gerçekçi bir korku. Düşüncelerini açıkladı diye pek çok akademisyen gözaltına alınmadı mı? Tutuklanmadı mı? Şüphesiz, Hükûmetimiz, ülkemizde tam bir ifade hürriyetinin olduğunu, kimsenin düşüncelerinden dolayı hapiste olmadığını söylüyor. Ne var ki, bu söyleme Hükûmeti destekleyenlerin dışında kimse inanmıyor. Vakıa şu ki, bir ülkede ifade hürriyetinin olup olmadığının ölçüsü hapiste bulunan kişi sayısı değildir. Bin öğretim üyesi olan bir üniversitede sadece bir öğretim üyesinin bile gözaltına alınması veya tutuklanması, geri kalan 999 öğretim üyesini korkutmaya ve susturmaya yeter.

Montesquieu'nün bundan 268 sene önce söylediği gibi, hürriyet, bir "zihin ferahlığı"dır. Montesquieu aynen şöyle diyor:

"Bir vatandaş için siyasî hürriyet, herkesin, kendisini güvenlik içinde saymasından doğan zihin ferahlığıdır ve bu hürriyetin var olabilmesi için hiçbir vatandaşın bir diğerinden korkmayacağı bir hükûmet bulunmalıdır"⁵.

Hükûmet, istediği kadar Türkiye'de ifade hürriyetinin olduğunu söylesin. Türkiye'de bugün Hükûmet gibi düşünmeyen insanların "*kendisini güvenlik içinde saymasından doğan zihin ferahlığı*" yoktur. İşte bu "zihin ferahlığı" olmadığı için anayasacılar, konuşmaya cesaret edemiyorlar. Bu zihin ferahlığının olmamasının sebebi ise, yukarıda açıklamaya çalıştığım "korku"dur.

İşte bu korku yüzünden kimse kendini güvenlik içinde hissetmiyor. İşte bu korku, zihin ferahlığını yok ediyor; zihin ferahlığının olmaması da hürriyeti tahrip ediyor.

Yukarıda açıklandığı gibi bu korku bir vehim değil, gerçekçi bir korkudur.

Korkmak ayıp bir şey değildir. Korku insanî bir duygudur. Kimsenin cesaret göstermek gibi bir ahlâkî ödevi yoktur. Ahlâken kınanabilir olan şey korkmak değil, korkutmaktır.

* * *

5. "La liberté politique dans un citoyen est cette tranquillité d'esprit qui provient de l'opinion que chacun a de sa sûreté; et pour qu'on ait cette liberté, il faut que le gouvernement soit tel qu'un citoyen ne puisse pas craindre un autre citoyen". Montesquieu, *De l'esprit des lois*, 1748, Deuxième Partie, Livre XI, Chapitre VI. Türkçe Çevirisi: Montesquieu, "İngiltere'nin Esas Teşkilatı", (Çev. Mükbil Özyörük), *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, Cilt II, 1947, Sayı 1-2, s.75.

Korku, ülkenin akademik ve entelektüel hayatını boğuyor. Herkes kendi gölgesinden korkar hâle geldi. Bilim adamları kendi yazdıklarından korkuyor. Yazarlar kendi yazdıklarını kendileri sansürlüyor. Yazması gereken kişiler, korku yüzünden, ya hiçbir şey yazmıyor, ya da söyleyeceklerini üstü örtülü bir şekilde, pek çok yanı çıkarılmış, sansürlenmiş olarak yayınlıyorlar. Artık bırakın iktidarı eleştiren bir makale yazmayı, insanlar kendi düşünceleri samimî bir şekilde dile getiren bir iki cümleyi *facebook*'ta veya *twitter*'da yazmaktan bile korkar hâle geldiler.

Korku, bilim adamının sadece kitap veya makale yazmasını engellemiyor; aynı zamanda üniversitedeki derslerinde serbestçe konuşmasını da engelliyor. Bu memlekette anayasa hukuku dersi anlatmak her zaman zor olmuştur. Son bir yıldır daha da zorlaştı. Öğrenciler hocalarını derste söyledikleri sözlerden dolayı rektörlüklere ihbar ediyorlar. Rektörlükler bu ihbarları ciddiye alıp hocalar hakkında soruşturma açıyor. Amfilerde bu muhbir öğrencilerin olduğu, rektörlüklerin kendi hocalarına değil, bu muhbiirlere itibar ettiği bir ortamda, nasıl olacak da, üniversitede hocalar serbestçe ders anlatacaklar? Artık bu ülkede üniversitede hocalık yapmanın bir tadı kalmadı. Üniversitede ders anlatmak elinde patlayıcı maddeyle dolaşmak gibi bir şey! Amfiye girmek mayın tarlasına girmek kadar tehlikeli! Böyle bir psikolojik ortamda, yüz yüze ders yapmanın ne anlamı kaldı?

Bu ortam üniversite ruhunu zehirliyor. Bırakınız kitap-makale yazmayı veya ders vermeyi, böyle bir ortamda nefes almak bile zor.

Üniversitede her anayasacının nefes almakta zorlandığı sanılmasın. Bazıları hayatlarının en mutlu günlerini yaşıyorlar. Zira öğretim üyesi üzerindeki baskı selektif olarak uygulanıyor. Muhafif öğretim üyeleri bu baskıya maruz kalırken, iktidar yanlısı öğretim üyeleri el üstünde tutuluyor; iktidar tarafından çeşitli şekillerde ödüllendiriliyorlar.

* * *

Şüphesiz ki anayasa hukukçularının önemli bir kısmının korkması ve susuyor olması, onların Anayasa Değişikliği Teklifini destekledikleri anlamına gelmez. Keza pek çok anayasacı, güvendikleri ortamlarda, arkadaş çevrelerinde Anayasa Değişikliği Teklifini şiddetli bir şekilde eleştiriyorlar. Ancak bu eleştirileri kamuoyu önünde açıkça dile getirmekten korkuyorlar; kendilerini gizliyorlar. İnsanların korktukları ve kendilerini gizledikleri bir yerde medenî bir tartışma yapılamayacağı ve doğrunun da bulunamayacağı açıktır.

Korkunun olduğu yerde ifade hürriyeti olmaz; ifade hürriyetinin olmadığı yerde ise tartışma olmaz; tartışmanın olmadığı yerde ise hakikat ortaya çıka-

maz. Eskilerin dediği gibi “barika-i hakikat müsademe-i efkardan çıkar”. Müsademe-i efkar ise hürriyeti gerektirir.

16 Nisan halkoylamasında oylanacak olan Anayasa Değişikliği Teklifi hakkında kamuoyu önünde anayasacılar arasında yapılan bir “tartışma” yok. Sadece “Evet” lehine yapılan bir propaganda var. “Hayır” tezini savunan meslektaşlarımızın çoğunluğu korktukları için bunu söylemeye cesaret edemiyorlar. Cesaret gösterenlerin de seslerinin duyulmasına iktidar ve büyük medya tarafından izin verilmiyor. Ben televizyonlara prensip gereği çıkmayı kabul eden birisi değilim. Ancak televizyonlara çıkmayı kabul eden meslektaşlarımızın kasten davet edilmediklerini duydum. Şu an Türkiye’de Anayasa Değişikliği konusunda bir “tartışma”, bir “müsademe-i efkar” değil, gerçekte “Evet” lehine yapılan tek yanlı bir propaganda var.

* * *

Tüm bunlara rağmen Türkiye’de Anayasa Değişikliği Teklifini tartışan, buna açıkça karşı çıkan hiç mi anayasacı yok? Şüphesiz ki az da olsa var⁶. Örneğin Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu ve Doç. Dr. Murat Sevinç böyleydi. Profesör Kaboğlu geçtiğimiz aylarda *BirGün* gazetesinde ve kendi internet sitesinde Anayasa Değişikliği Teklifi aleyhine onlarca yazı yayınladı⁷. Doçent Sevinç, üniversiteden ihraç edilmeden önceki bir ay içinde *Diken*’de Anayasa Değişikliği Teklifi aleyhine pek çok makale yazdı⁸. Ne oldu? Üniversiteden atıldılar!

Buna rağmen, tüm riskleri üzerine alarak hâlâ konuşan meslektaşlarımız var⁹. Ne var ki, sayıları az; sesleri de cılız. Seslerinin cılız çıkmasının *birinci*

6. Burada Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu ve Doç. Dr. Murat Sevinç’in isimlerinin zikretmemin sebebi, bu iki meslektaşımızın anayasa değişikliğine karşı çıkan tek anayasacılar olmaları değil, çok yakın geçmişte olağanüstü hâl KHK’si ile kamu görevinden çıkarılmış olmalarıdır. Yoksa son aylarda, Anayasa Değişikliği Teklifine karşı çıkmış daha pek çok meslektaşımız vardır. Burada karşı çıkanların isimlerini sayarak bir liste yapmak istemem. Çünkü bir kere yaptığım listede hata olabilir; ikinci olarak isim sayarsam, tersinden bir “susunlar listesi” oluşmuş olacak ki bunu yapmaya hakkımın olmadığına inanıyorum.

7. Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu’nun yazılarına <http://www.birgun.net/yazarlar/ibrahim-o-kaboglu-263.html> den ve <http://ibrahimkaboglu.org/> tan ulaşılabilir.

8. Örnek olarak bakılabilir: Murat Sevinç, “Gündemdeki anayasa değişikliği önerisi, bir anayasa değişikliği önerisi midir?”, *Diken*, 27 Aralık 2016, <http://www.diken.com.tr/gundemdeki-anayasa-degisikligi-onerisi-bir-anayasa-degisikligi-onerisi-midir/> ; Murat Sevinç, “Muhterem vekiller, siz benim kalan ömrümü görüşüp oya sunamazsınız...”, *Diken*, 9 Ocak 2017, <http://www.diken.com.tr/muhterem-vekiller-siz-benim-kalan-omrumu-gorusup-oya-sunamazsiniz/> ; Murat Sevinç, “Mesele şu ki Garo Paylan o ‘ilk üç maddede’ yok”, *Diken*, 15 Ocak 2017, <http://www.diken.com.tr/mesele-su-ki-garo-paylan-o-ilk-uc-maddede-yok/> ; Murat Sevinç, “Eğer anayasa değişikliği kabul edilirse ne mi olacak? Şunlar olacak...”, *Diken*, 18 Ocak 2017, <http://www.diken.com.tr/eger-anayasa-degisikligi-kabul-edilirse-ne-mi-olacak-sunlar-olacak/>.

9. İsim vermiyorum. Sebebi için yukarıdaki 4 nolu dipnota bakınız.

nedeni onların söylediklerine büyük medyanın ilgi göstermemesidir. Onların yazılarını ancak, *Cumhuriyet* gazetesinden ve *T24*, *Diken*, *Bianet*, *GazeteDuvar*, *Odatv* gibi internet sitelerinden okuyabiliyoruz. Seslerinin cılız çıkmasının *ikinci nedeni* ise bizzat kendileri. Yazılarını korkarak yazıyorlar ve otosansürden geçiriyorlar. Bu şekilde ise tatsız tuzsuz, etkileme gücü düşük yazılar ortaya çıkıyor.

* * *

Doğruyu söylemek gerekirse Türk anayasa hukukçusu olan bizlerin önemli bir kısmı bugün adeta “anayasa hukukçusu” olmaktan pişman. Zaman zaman ben, anayasa hukukçusu olmak yerine keşke Roma hukukçusu olsaydım¹⁰; keşke Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını incelemek yerine *Codex Justinianus*’u inceliyor; keşke Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı’nın görev ve yetkilerini incelemek yerine İmparator *Justinianus*’un görev ve yetkilerini inceliyor olsaydım diye düşünüyorum.

Marie Curie gibi istisnâ örnekler dışında, herhalde çalıştığı konunun bir bilim insanına, anayasa hukukunun anayasa hukukçusuna verdiği zarar kadar, zarar verdiğine pek şahit olunmamıştır. Bu memlekette anayasa hukukçusu olmak, bomba imha uzmanı olmak kadar tehlikeli bir meslek.

Bugün Türk üniversitelerinde anayasa hukukçularının önemli bir kısmı için hukuk güvenliği yok. Böyle bir ortamda, anayasa hukukçularının önemli bir kısmının yaptıkları şey, bilimsel araştırma yapmak, kitap veya makale yazmak değil, ayakta kalmaya çalışmaktan ibaret! Saçak altına saklanıp dolunun geçmesini bekleyen kişiler gibi, bu dönemin geçmesini bekliyoruz. Bu dönemi ayakta kalarak kim atlarsa başarı sağlamış olacak! Bir zamanlar televizyonda “*Ben, Claudius*” isimli Roma İmparatoru Claudius’un hayatını anlatan bir dizi vardı. Claudius’un dönemi entrika dönemi. İmparatorların çoğu öldürülerek gidiyor. Claudius’un ailesinden de pek çok kişi öldürülmüş. Senatörler Claudius’u başarısız bir imparator olmakla suçladıklarında, Claudius, senatörlere “*imparatorluk ailesinin içinde yaşadım ve orta yaşlarıma kadar hayatta kalmayı başardım*” diyerek cevap verir¹¹. Öyle görünüyor ki, bu günler bitmez

10. Burada Roma hukukunu küçümsemek gibi bir maksadım asla yoktur. Tersine Roma hukukuna değer veren, çalışmalarımda elimden geldiğince kullanan biriyim. Özellikle “Öğrenci Dostu Serisi”nde yayınlanan kitaplarımın, imparator *Justinianus* ve *Institutiones* hakkında yazdığım üç sayfalık bir “Sunuş” ile başladığını burada belirtmek isterim. Örnek olarak bkz.: <http://www.anayasa.gen.tr/tahg.pdf>.

11. “I at least have lived with the imperial family who has ruled this empire ever since you so spinelessly handed it over to us. ... As for being half-witted: well, what can I say, except that I have survived to middle age with half my wits, while thousands have died with all of theirs intact”. (“I, Claudius”, 1976 BBC Television adaptation of Robert Graves’s “*I, Claudius and*

ise, Türkiye’de, üniversiteden atılmadan orta yaşlarını görebilecek çok az anayasa hukukçusu kalacak.

* * *

Türk anayasa hukuku doktrini bugün hak etmediği bir yerde bulunuyor. Tarihte hiçbir zaman Türk anayasa hukuku doktrinine bugünkü gibi bir korku atmosferi hâkim olamamıştır. Türk anayasa hukuku doktrini, bugün içinde bulunduğu bu durumu kesinlikle hak etmiyor. Türk anayasa hukuku doktrini, bir Anayasa Değişikliği Teklifi konusunda böylesine sefil bir sessizlik içinde bulunmayı hak etmiyor. Ebediyete intikal etmiş seleflerimiz, bugün bizi görseydiler, herhalde ellerine sopa alıp, bizi kürsülerinden kovarlardı.

Türk anayasa hukuku doktrininin aramızdan ayrılmış cesur üyelerinin ruhları gelip, bizim onurumuzu kurtarmayacaksa, bunu bizim yapmamız gerekiyor.

Bunu yapabiliriz. Bu açıdan doktrin özelliikle profesör unvanlı üyelerine çok şey düşüyor. Artık konuşmalıyız! Geriye kaç yıl ömrümüz kaldı? Kaybetmekten korktuğumuz şey nedir?

Bugün konuşalım. Yarın çok geç olabilir!

Tüm buna rağmen konuşmayan meslektaşlarıma hedef gözeterek doğrudan doğruya bir şey deme hakkını kendimde görmüyorum. İçlerinde yaşı ilerlemiş veya sağlık sorunları olan hocalarımız var. Ama emekli olmasına rağmen hâlâ aktif olarak çalışan ve hatta genç meslektaşlarını kışkırtacak derecede vakıf üniversitelerinde bilmem kaç saat ders veren hocalarımız da var. Keza konuşmayan kitle içinde, korktuğu için değil, tarafsız kalma prensibi gereği susan meslektaşlarımız da olabilir. Kendilerini saygıyla karşılamak gerekir. Ama geçmişte susma prensibi olmayan, her siyasî konuda pek çok beyanat vermiş pek çok meslektaşımız var. Bunların bugün prensip gereği sustukları düşüncesi bana inandırıcı gelmiyor.

* * *

Türk anayasa hukuku doktrininin çok sınırlı sayıda mensubu vardır. Herkes birbirini az çok bilir. Vakıya şu ki, bu doktrin ezici çoğunluğu Türkiye için başkanlık sistemine karşıdır. Ama bugün bunların bir kısmı, bunu açıkça söylemeye cesaret edemiyorlar ve susuyorlar. Başkanlık sistemine taraftar olanlardan bazıları ise (geçmişte ve bugün azınlıkta olsalar da) bugün konuşuyorlar; hatta iktidar ve ana medya tarafından baş tacı edilmiş durumdadır. Haliyle onların korkmasını gerektirecek bir şey yok. Onların ifade hürriyetleri “tam”! Ne var ki sayıları üçü beşi geçmiyor.

Bugün Anayasa Değişikliği Hakkında konuşanları üç gruba ayırmak mümkün: (1) “Hayır” lehine konuşanlar. Yukarıda açıkladığımız gibi bunların sayıları az ve sesleri cılız çıkıyor. (2) “Evet” veya “Hayır” lehine açık bir pozisyon almadan, “objektif” ve “tarafsız” bir üslûpta yazanlar. Bunların sayısı da çok az. Bu meslektaşlarımıza diyeceğimiz bir şey olamaz. Ancak bu meslektaşlarımızın da yazılarının Anayasa Değişikliği Teklifini meşrulaştırıcı bir fonksiyon ifa ettiğinin farkına varmaları gerekir. Zira bu tür tartışmalar Anayasa Değişikliği Teklifine, sanki bu Teklif, akademik açıdan değer taşıyan bir teklifmiş gibi bir hava katıyor. (3) “Evet” tezini açıkça savunanlar. Bunlar Türk anayasa hukuku doktrinin bütünü bakımından çok azınlıkta bir grup. Ancak sesleri çok çıkıyor. Bunlardan her birini sıkça televizyonlarda görüyoruz. Bunları kendi içinde de gruplara ayırmak gerekir. Bunlardan bazıları eskiden beri başkanlık sistemini savunuyor. Bu meslektaşlarımızın, önceki yazdıklarıyla tutarlı olmak kaydıyla, şimdi de aynı sistemi savunmasını eleştirmemek gerekir. Nihayetinde bir bilim adamı, kendi doğru bildiği bir sistemi, iktidarın işine yarsa da, yaramasa da savunma hakkına sahiptir. İktidar tarafından istismar edildiğini bile bile konuşmasının ne kadar ahlâkî olup olmadığı sorusu da sadece kendilerini ilgilendirir. Ancak diğer bazıları, başkanlık sisteminin savunmaya yeni başlamışlardır. Burada ayrıca “Evet” tezini savunan meslektaşlarımıza ilişkin olarak belirtmek isterim ki, bunlardan bir kaçını aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı başkanışmanlığı yapmaktadırlar; dolayısıyla “menfaat çatışması” içindedirler. Söylediklerini sırf bu sebepten dolayı bile şüpheyile karşılamak gerekir. Bunların başkanlık sistemini görevleri gereği mi, yoksa vicdanlarından gelen sese uyarak mı savundukları hususu tereddütlüdür. Keza aynı “menfaat çatışması”, çeşitli kamu kurumlarında ve kurullarda değişik idarî görevlerde bulunan ve “Evet” tezini savunan akademisyenler için de geçerlidir.

Eğer bugün Türkiye’de bütün anayasa hukukçuları özgürce konuşabilmiş olsaydı, anayasa hukukçularının ezici çoğunluğunun, *geçmişte Adalet ve Kalkınma Partisiyle işbirliği yapmış olanların önemli bir kısmı da dahil olmak üzere*, 16 Nisan 2017 tarihinde referanduma sunulan Anayasa Değişikliği Teklifiyle önerilen hükûmet sistemine karşı olduklarını hep birlikte görmüş olacaktık.

* * *

Belki yukarıdaki görüşlerime karşı olarak konuyu benim abarttığımı, zaten şimdiye kadar az da olsa anayasa hukukçularının konuştuklarını, Anayasa Değişikliği Kanununun halkoylamasına daha yeni sunulduğunu ve önümüzde halkoylaması kadar daha iki aya yakın bir sürenin olduğunu, anayasa hukukçularının görüşlerini özgürce önümüzdeki haftalarda dile getireceklerini söyleyenler olacaktır. Doğrudur; halkoylamasına sunulan Anayasa Değişikliği Kanunu, 11

Şubat 2017 günü Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Ancak bu Kanun, TBMM tarafından 21 Ocak 2017 günü kabul edilmiştir. Söz konusu Değişiklik Teklifi de 10 Aralık 2016 günü TBMM Başkanlığına sunulmuştur. Yani anayasa hukukçuları, Değişiklik Teklifini iki aydan uzun zamandan beri madde madde biliyorlar. Tartışmaya katılacak olanlar zaten katılmış durumdadılar. Yine de ben eleştirilerimde yanılmayı ve bundan sonra 16 Nisan'a kadar anayasa hukukçuları arasında Anayasa Değişikliği Teklifi konusunda ciddi bir tartışmanın olmasını arzu ederim. Hâliyle bu tartışmanın olup olmaması, sadece anayasa hukukçularının kendisine değil, onların üzerinde estirilen korku atmosferinin azalmasına ve ana medya tarafından kendilerine uygulanan boykotun sona ermesine bağlıdır.

* * *

Anayasacıların büyük kısmı bugüne kadar konuşmamış olsalar da, anayasa değişikliği konusunda önüne gelen konuşuyor. En çok konuşanlar ve konuşması en çok ses getirenler de “topçular” ve “popçular”. Bunlardan başka, anayasa değişikliği konusunda televizyonlarda konuşanların çoğunluğu, anayasa hukuku alanında herhangi bir akademik unvanı olmayan, anayasa hukuku alanında doktora dahi yapmamış kişiler. Zaten “hukukçu” diye konuşturulanların önemli bir kısmı, anayasa hukukunda herhangi bir uzmanlığı olmayan sıradan avukatlar. Bir de, birden bire gökten düşer gibi, başkanlık sistemi uzmanları başımıza türedi. Bunların neredeyse hepsinin geçmişte anayasa hukuku alanında yayınlanmış tek bir kitap veya makalesi yok. Hatta bunların büyük bir çoğunluğu hukuk fakültesi mezunu bile değil.

Anayasa hukuku alanında çalışmış, bu alanda yüzlerce, binlerce sayfa yazmış, yıllarını vermiş bilim adamları ise suskunluğa mahkûm.

Anayasa değişikliği konusunda anayasacılarını susturan, topçuları ve popçuları konuşturan bir toplumun kendisi için doğru hükûmet sistemini bulmasının imkân ve ihtimali yoktur. 20 Şubat 2017. K.G.

POST SCRIPTUM: Bu makalenin yayınlanmasını izleyen saatlerde bazı değerli meslektaşlarımdan, gerek makalemin üslûbuna, gerekse içeriğine ilişkin çok ciddi eleştiriler aldım. Görüşlerini benimle paylaşan meslektaşlarıma teşekkür ederim. Eleştirilerde pek çok haklı yan var. Bu açıdan az da olsa makaleyi düzeltmeye çalıştım. Üslûp ve içeriğe ilişkin spesifik eleştiriler dışında, başlıca iki eleştiri yöneltildi: Bazı meslektaşlarım, “siz bilmiyor olsanız da, ben susmadım, benim Anayasa Değişikliğine karşı yazdığım şu şu yazıları; şu şu beyanatlarım var” diye eleştiride bulundular. Doğrudur. Bu eleştiriye ilişkin olarak şunu belirtmek isterim: Bu makalede “konuşanlar” ve “susanlar” şeklinde bir liste yoktur. Makalede ismi geçen iki meslektaşımızın isimleri Anayasa Değişikliğine karşı konuşanlara örnek olarak değil, konuşanların başına neyin geldiğini göstermek için zikredilmiştir. Anayasa değişikliğine karşı yazı yazan anayasacılar hâliyle bu kişilerden ibaret değildir. İkinci olarak

bazı meslektaşlarımız da “ben de haksızlığa uğradım; haksızlığa uğrayanlar, makalede sayılan dört kişiden ibaret değildir” şeklinde eleştiri de bulundular. Doğrudur. Gerek KHK ile kamu görevinden çıkarılmış, gerekse vakıf üniversitelerinden sözleşmesi feshedilerek görevinden uzaklaştırılmış başka meslektaşlarımız da vardır. Ancak bu dört meslektaşımızın, aynı anda 686 sayılı KHK ile kamu görevinden çıkarılması, anayasacıların uğradığı haksızlığa en güncel ve en tipik örnektir. Makalemden verilen örneklerle bu açıdan bakılmasını rica ediyorum. 20.2.2017, Saat 23:20. KG.

© 20.2.2017. Kemal Gözler.

NOT 1: Bu makale hâliyle fevkalade tartışmalı bir konuya ilişkindir. Görüş ve eleştirilere açıyım.

NOT 2: Bu makale, önümüzdeki günlerde bir kağıt dergiye yayınlanması için göndermeyi düşündüğüm bir makalenin hazırlık versiyonudur. **Kağıt dergide yayınlanıncaya kadar, bu makalede değişiklik, düzeltme ve geliştirme yapma hakkım saklıdır.** Kağıt dergide yayımlandıktan sonra, buraya değil, kağıt dergiye atf yapılması rica olunur. Kağıt dergide *yayınlanıncaya kadar bu makaleye şu şekilde atf yapılabilir:*

Kemal Gözler, “Anayasa Değişikliği Karşısında Anayasacıların Suskunluğu Üzerine Bir Deneme”, <http://www.anayasa.gen.tr/suskunluk.pdf> (Konuluş Tarihi: 20 Şubat 2017)

UYARI: Makaleden yapılacak alıntılarda makalenin *anayasa.gen.tr* deki linki (<http://www.anayasa.gen.tr/suskunluk.pdf>) muhakkak belirtilmelidir.

DUYURU: Bu makalemin de içinde bulunduğu *Elveda Anayasa: 16 Nisan 2017’de Oylayacağımız Anayasa Değişikliği Hakkında Eleştiriler (Bursa, Ekin, Mart 2017, VIII+192 sayfa)* başlıklı kitabım **ÇIKTI** (10 Mart 2017). [Tanıtım: <http://www.anayasa.gen.tr/elveda-anayasa-kitap.htm>]

Ana Sayfa: <http://www.anayasa.gen.tr>

Editör: [Kemal Gözler](#)

E-mail: [kgozler\[at\]hotmail.com](mailto:kgozler[at]hotmail.com)

İlk Konuluş Tarihi: 20 Şubat 2017, Saat 17

İkinci Düzeltme Tarihi: 20 Şubat 2017, Saat 20

Üçüncü Düzeltme Tarihi: 20 Şubat 2017, Saat 23

Dördüncü Değişiklik Tarihi: 21 Şubat 2017, Saat 07

Beşinci Düzeltme Tarihi: 21 Şubat 2017, Saat 21

Altıncı Düzeltme Tarihi: 22 Şubat 2017, Saat 20

Yedinci Ekleme Tarihi: 25 Şubat 2017, Saat 10

Sekizinci Ekleme Tarihi: 26 Şubat 2017, Saat 13

Dokuzuncu Ekleme Tarihi: 2 Mart 2017, Saat 18